

Reactie
werkgroep Premieovereenkomst van de Toekomst
Kring van Pensioenspecialisten

op
Hoofdpijnennota Optimalisering wettelijk kader voor
premieovereenkomsten

Hoewelaken, 29 april 2015

Inhoudsopgave

1. Inleiding	3
1.1. De aanpak van de werkgroep.....	3
2. Algemeen	5
2.1. Uitgangspunten hoofdlijnennota	5
3. Aanbevelingen werkgroep KPS.....	6
3.1. Algemene aanbevelingen / opmerkingen:	6
3.2. Aanbevelingen / opmerkingen n.a.v. de verschillende varianten	7
4. Conclusie	9
5. Ter overweging	9
6. Verantwoording van deze notitie	10

1. Inleiding

De Kring van Pensioenspecialisten (KPS) acht ontwikkelingen die leiden tot een houdbaar pensioenstelsel van groot belang. Binnen de KPS is de werkgroep Premieovereenkomst van de Toekomst actief die aanbevelingen uitwerkt voor een toekomstbestendige DC-regeling.

De werkgroep bestaat uit een gemêleerd gezelschap van deskundigen die op persoonlijke titel deelnemer zijn van KPS. Zij zijn onder meer werkzaam als advocaat, consultant, jurist, bestuurder, directeur en/of uitvoerder in de pensioensector. De voltallige werkgroep bestaat uit ruim 40 deelnemers van de KPS.

1.1. De aanpak van de werkgroep

De werkgroep is begin 2014 gestart en meermalen bijeen gekomen om met elkaar de fundamenteën te bepalen waaraan de Premieovereenkomst van de Toekomst dient te voldoen. Daarbij werd gestart met het inventariseren van de maatschappelijke ontwikkelingen en vervolgens wat deze ontwikkelingen betekenen voor de behoeften/wensen van de stakeholders: de burger, de werkgever en de overheid. Deze inventarisatie leidde tot de basisbehoeften waaraan een premieovereenkomst van de toekomst dient te voldoen. Vanuit de burger¹ leidde die aanpak tot de volgende behoeften en wensen:

Behoeften/wensen Burger

Zekerheid

Inkomen, wonen en zorg op basisniveau

Eenvoud

Bijv. uniforme basisregeling

Baken/referentiekader

- a. Norm (planning financiële levensloop)
- b. Instrumenten om norm te volgen

Grip

- a. Inzicht en duidelijkheid
- b. Eigendom

Invloed door keuzemogelijkheden

Hulp bij gedisciplineerd gedrag

Flexibiliteit

Inleg en aanwending

Arbeidsrelatie niet van invloed

Werknemer, Ondernemer, ZZP'er en DGA

Solidariteit / collectiviteit waar dit tot voordelen kan leiden

Deze behoeften / wensen zijn het perspectief waarop de werkgroep zich richt bij de vorming van haar reactie.

¹ de werkgroep hanteert het begrip burger omdat zij vanuit haar bredere visie van mening is dat een optimale pensioenregeling ook toegankelijk is voor ZZP'er, ondernemer en DGA

Teneinde slagvaardig te kunnen werken worden in twee subgroepen visies voorbereid die worden gedeeld met de voltallige werkgroep Premieovereenkomst van de Toekomst. De subgroepen zijn als volgt ingericht:

- Subgroep I – Hoofdlijnennota optimalisering wettelijk kader premieovereenkomsten
- Subgroep II – Bredere visie op toekomstbestendige premieovereenkomst.

De uitwerking van de bredere visie van Subgroep II zal op een later tijdstip verschijnen.

In deze notitie treft u de aanbevelingen aan op de 'Hoofdlijnennota optimalisering wettelijk kader premieovereenkomsten'. In de voorbereiding van haar reactie heeft de subgroep zichzelf in voorkomende gevallen de vraag gesteld:

- *“Passen de aangedragen oplossingen van de hoofdlijnennota in een toekomstbestendige premieovereenkomst?”*
- *Sorteren de oplossingen voor op die toekomstvisie?”*

Met het oog op die toekomstvisie is de werkgroep van mening dat de hoofdlijnennota ten dele bijdraagt aan de optimalisering van het wettelijk kader van de premieovereenkomsten. SZW heeft het kader begrenst door het bestaande fiscale kader voor premieovereenkomsten te handhaven. Daarbij merkt de werkgroep op dat voor de premieovereenkomst de fiscale wetgeving destijds werd afgeleid van de uitkeringsovereenkomst maar niet met de ontwikkelingen van de uitkeringsovereenkomst is 'meegegroeid' en daarom op z'n best suboptimaal is te noemen.

2. Algemeen

2.1. Uitgangspunten hoofdlijnennota

Het huidige wettelijke kader voor premieovereenkomsten kent als belangrijkste knelpunt dat het nemen van beleggingsrisico in zakelijke waarden nu alleen in de opbouwfase van de premieovereenkomst is toegestaan. Het volledig opgebouwde pensioenkapitaal moet uiterlijk op de pensioendatum in een vaste, nominale, levenslange pensioenuitkering worden omgezet. Hierdoor gaat potentieel beleggingsrendement in de uitkeringsfase verloren. Als gevolg van de huidige rentestand is dit probleem pregnanter geworden. De kern van de voorstellen in de hoofdlijnennota is dat *in de uitkeringsfase (deels) beleggingsrisico genomen kan blijven worden en dit risico niet al voor de pensioeningangsdatum afgebouwd moet worden.*

Dit met als doel de knelpunten van conversierisico en verkorting van de beleggingshorizon tegen te gaan, zodat het pensioenresultaat voor deelnemers in premieovereenkomsten wordt verbeterd tegen een acceptabel risico voor deze deelnemers.

1. In de nota worden twee nieuwe hoofdvarianten voor de uitkeringsfase van de premieovereenkomsten nader belicht. De opbouwfase van beide varianten is individueel op basis van een individuele beleggingsstrategie.
 1. Een variant, waarbij deelnemers in de uitkeringsfase deels kunnen doorbeleggen op basis van een individuele beleggingsstrategie.
 2. Een variant, waarbij deelnemers in de uitkeringsfase deels kunnen doorbeleggen door vanaf de pensioeningangsdatum toe te treden tot een collectief, waarin gepensioneerden beleggingsrisico én langlevensrisico met elkaar delen. Tevens wordt de mogelijkheid uitgewerkt om de toetreding tot het collectief geleidelijk te laten plaatsvinden gedurende een periode van maximaal 10 jaar voorafgaand aan de pensioenrichtleeftijd.
2. In *alle* varianten is sprake van een levenslange pensioenuitkering en collectieve deling van langlevensrisico.
3. De deelnemer behoudt de mogelijkheid om de premieovereenkomst op de pensioeningangsdatum volledig om te zetten in een uitkeringsovereenkomst of een (nominaal) zekere pensioenuitkering bij een verzekeraar aan te kopen.
4. Deelnemers krijgen keuze tussen een (reeds bestaande) vaste pensioenuitkering of een risicodragende pensioenuitkering.

3. Aanbevelingen werkgroep KPS

3.1. Algemene aanbevelingen / opmerkingen:

In de hoofdlijnennota wordt meer flexibiliteit in de uitkeringsfase voorgesteld teneinde het pensioenresultaat voor de pensioendeelnemer te verbeteren.

➤ **Aanbeveling 1:**

Zorg dat de pensioenregeling:

1. **Eenvoudig is, vooral eenvoudig uitlegbaar**
2. **Toegankelijk en relevant is**
3. **Handelingsperspectief biedt**
4. **Aansluit op de behoeften van doelgroepen**
5. **Ondersteund wordt met goede defaults**

Op deze manier kunnen belangrijke barrières verkleind worden (pensioen is abstract, nog ver weg) en behoeftes (“ik wil wel kunnen kiezen als ik daar behoefte aan heb, maar goede ondersteuning helpt mij daarbij”) beter ingevuld. Door deze elementen centraal te stellen wordt het pensioen meer naar het NU (heden) gebracht, waardoor de kans op activatie/handeling groter wordt (het komt in de belevingswereld van de burger hij/zij kan zich erin verplaatsen).

➤ **Aanbeveling 2:**

Betrek in de optimalisatie van de premieovereenkomst ook de opbouwfase.

➤ **Aanbeveling 3:**

Levenslange uitkeringen zijn binnen het huidige fiscale kader een gegeven, maar in de bredere visie zou ruimte moeten zijn voor toekomstige andersoortige uitkeringen.

Biedt maatwerk/keuzemogelijkheden zodat de burger de pensioenuitkeringen kan afstemmen op zijn financiële planning

Deze aanbevelingen komen tegemoet aan de behoeften van eigendom, grip, invloed door keuzemogelijkheden en flexibiliteit. Nadere uitwerking van deze aanbevelingen vindt plaats in eerdergenoemde subgroep II – Bredere visie op toekomstbestendige premieovereenkomst en volgt in de komende maanden.

➤ **Aanbeveling 4:**

Geef de deelnemer keuzevrijheid over het inbrengen van opgebouwde rechten in de nieuwe regeling.

Punt 5 van de Randvoorwaarden (blz. 3 van de Hoofdlijnennota) Het onderzoek naar mogelijkheden van collectieve risicodeling bij p.o. kan er niet toe leiden dat (elementen van) het reële contract opnieuw ter discussie worden gesteld, waaronder de discussie naar het ‘invaren’ van reeds in het verleden opgebouwde pensioenaanspraken en –uitkeringen.

De werkgroep schaaft zich achter de gedachten dat dit een vraag is voor sociale partners en pensioenuitvoerders maar pleit ervoor om de essentiële discussie over de inbreng van opgebouwde rechten in dit dossier niet uit de weg te gaan. Daarbij bevelen wij aan dat individuele deelnemers een keuze hebben om al dan niet hun rechten over te dragen.

3.2. Aanbevelingen / opmerkingen n.a.v. de verschillende varianten

➤ **Aanbeveling 5:**

Bied de deelnemer de keuzemogelijkheid als het gaat om de invulling van de collectiviteit c.q. de keuze wat betreft de hoofd- en subvarianten!

Werk met defaults om keuze tussen vaste of risicodragende uitkeringen te begeleiden. Defaults dienen de deelnemer te ondersteunen in het kiezen van de juiste match met zijn persoonlijke situatie.

Opmerking: Onder variant 2, blz. 6 staat dat de variant wordt ingevuld door sociale partners. Niet duidelijk is hoe dit wordt ingevuld voor werkenden die niet onder cao-afspraken vallen.

➤ **Aanbeveling 6:**

Laat het toedelingsmechanisme voldoende helder zijn om duidelijke eigendomsrechten te kunnen garanderen.

Uit de hoofdlijnennota maken wij op dat bij alle varianten na de pensioendatum sprake is van het verzekeren of onderling delen van het risico op langlevens. De werkgroep plaatst kanttekeningen bij zuivere toedeling van waarden wanneer collectieve risico's worden opgenomen in de pensioenregeling. Als in de nieuwe regeling heldere eigendomsrechten voorop staan, dienen duidelijke spelregels vooraf te worden gemaakt bij het opnemen van collectieve elementen, zoals risicodeling, om te voorkomen dat er discussie ontstaat op het moment van individuele aanwending van premie of pensioenkapitaal.

➤ **Aanbeveling 7:**

Breid shoprecht uit naar alle pensioenuitvoerders en kom daarmee tegemoet aan de behoefte aan keuzevrijheid van het individu wat betreft uitvoerder en collectiviteit.

Met daarbij de kanttekening: Pensioenfondsen zijn hierop nog niet ingericht. Zij zullen zich administratief maar vooral financieel-technisch moeten voorbereiden. (Ook deelnemers kennen dit shoprecht bij pensioenfondsen nog niet. Hulp bij keuze is dan ook belangrijk).

Opmerking bij variant 2b: Gespreide toetredingsmomenten

Hoe worden gespreide toetredingsmomenten ingevuld in geval van shoprecht?

Het is niet duidelijk hoe het 'shoppen' plaatsvindt als de inkoop geleidelijk over 10 jaar geschiedt. Vanuit het kader van eenvoud en efficiëntie lijkt het ons lastig om gedurende 10x een shopmoment te hebben. Hoe kan dat praktisch en eenvoudig worden ingevuld?

➤ **Aanbeveling 8:**

Vermijd het spreiden van schokken in een collectief toedelingsmechanisme. Houd het eenvoudig en transparant.

Bij een situatie van tegenvallende beleggingsrendementen wordt een maximale spreidingsperiode van 5 jaar vastgelegd bij het toepassen van spreiding van schokken in een collectief toedelingsmechanisme. Gelet op de behoeften aan eenvoud en eigendom van deelnemers, achten wij het spreiden van schokken ongewenst. Bij het uitsmeren kan het voorkomen dat negatieve resultaten nog verwerkt worden in de jaren waarin al weer positieve rendementen worden gemaakt (en vice versa). Dit is niet uitlegbaar aan de

deelnemer en kan een drempel vormen voor nieuw toe te treden deelnemers. Neem de schok op het moment dat het zich voordoet. Het toedelingsmechanisme maskeert het werkelijke resultaat. Wees helder over positieve én negatieve effecten. Als de deelnemer het risico van grote fluctuaties niet wil nemen, kan hij meer defensief beleggen (keuze asset mix) of koopt hij voor een deel een vaste annuïteit aan of maakt gebruik van een default.

- **Aanbeveling 9:**

- ***Schaf de fiscale maximumtoets bij premieovereenkomsten af.***

Een toets op (fiscale) bovenmatigheid past niet in een premieovereenkomst. Ervan uitgaande dat de inleg binnen de fiscale grenzen is gebleven, druist een bovenmatigheidstoets in tegen het eigendomsrecht. Met het optimaliseren van de uitkomsten uit een premieovereenkomst neemt de kans toe dat de fiscale bovengrens wordt bereikt. Het bevreemdt de werkgroep dat de deelnemer in een premieovereenkomst de neerwaartse risico's worden toebedeeld terwijl een bovenwaarts voordeel moet worden afgeroomd. Ook bij uitkeringsovereenkomsten mogen premies op een lagere rekenrente (plus opslagen) fiscaal aftrekbaar worden gesteld. Als daar een hogere indexatie dan 3% uitkomt is dat winst. Is de uitkomst of indexatie lager dan wordt er gekort.

4. Conclusie

De algemene ‘afdrank’ na bestudering van de Hoofdlijnennota is dat een technisch complexe invulling is bedacht voor knelpunten die naar idee van de werkgroep op simpeler wijze zouden kunnen worden opgelost. De huidige premieovereenkomsten kent de volgende knelpunten:

- de hoogte van de pensioenuitkering is afhankelijk van de rentestand op één moment (conversiemoment)
- in het huidige kader gaat rendementspotentieel verloren omdat het beleggingsrisico uiterlijk op pensioendatum volledig afgebouwd moet zijn.

De werkgroep constateert dat in de varianten die in de hoofdlijnennota zijn uitgewerkt, veel de nadruk ligt op de collectieve deling van het langlevensrisico en het beleggingsrisico.

De werkgroep is van mening dat voldoende aan de knelpunten tegemoet wordt gekomen wanneer;

- de overgang van sparen naar uitkeren flexibel wordt gemaakt
- vlak vóór de pensioendatum de zakelijke waarden niet volledig behoeven te worden afgebouwd én na ingang van het pensioen doorbeleggen mogelijk wordt gemaakt

5. Ter overweging

Steeds vaker komt de vraag naar voren, ook in de Nationale Pensioendialoog, of pensioen een sociaal of financieel contract is. In Nederland is de pensioenovereenkomst van oudsher een sociaal contract, maar we zien ontwikkelingen dat dit meer en meer in de richting van een financieel contract beweegt. Er komt geld beschikbaar en er moet gekozen worden hoe die gelden worden besteed. Degene die de keus maakt kan zijn de overheid (verplicht pensioen in een bepaalde vorm) sociale partners, of het individu.

In de KPS-werkgroepen die zich richten op het pensioenstelsel van de toekomst wordt het individu/de burger centraal gesteld. Zeker bij aanwending van een individuele pot geld (de premieovereenkomst) vindt de werkgroep dat de keuze (hoofdzakelijk) bij het individu moet liggen. Daarmee is solidariteit een keuze van het individu, dat geldt ook voor het al dan niet delen van langlevensrisico. In de Hoofdlijnennota wordt het collectief delen van langlevensrisico voorgeschreven en als gegeven aangenomen. Dit gegeven stelt de werkgroep hierbij aan de orde. Zeker in de varianten 2a en 2b worden zoveel complexiteit (rekenrente, doorschuifmechanisme etc.) toegevoegd, dat dit leidt tot herverdeling waar de deelnemer geen invloed op heeft. De werkgroep beveelt van harte aan de keuze voor het collectief delen van het langlevensrisico nader te overwegen en te onderzoeken. Wij zijn ons ervan bewust dat hiermee voor de uitvoerder een extra risico van antiselectie ontstaat naast het reeds bestaande risico van antiselectie bij keuzes voor een hoog/laag OP en bij uitruil van NP tegen een hoger OP (of andersom).

6. Verantwoording van deze notitie

Deze notitie vormt het resultaat van de discussies die in de werkgroep en subgroepen zijn gevoerd en is gebaseerd op de brede praktijkervaring van de leden van de werkgroep. De aanbevelingen worden gedragen door de leden van de werkgroep, hetgeen niet automatisch betekent dat het de mening van alle individuele leden betreft.

KPS streeft naar discussie ten aanzien van pensioentema's. Het bestuur van KPS heeft kennis genomen van deze notitie, kan zich vinden in de aanpak van de werkgroep en onderkent het belang van de door de werkgroep gedane aanbevelingen.

Deelnemers van de werkgroep die hebben bijgedragen aan deze notitie zijn:

J.A.W. Apeldoorn	R. Junge	S.J.C.W. Schellekens
J. Blom	W. van Kouteren	W.P.C. Schreuder
G.A. Boorsma	S. Krijgsman	A.A.F. Smits
J.A.L. Borremans	B. Krikken	J.B.W. van Soest
G. Bos	P.A.J. van Laarhoven	L.A.P.J.M. van Sonsbeek, AAG
L. Duynstee	E.T. van Ling	C. Swinkels
H. van Embden	N.M. Opdam	G. van der Toolen
W.J.A. van Gijzen	R.H. van Os	R.A. Veenema
R.M.J.M. de Greef	W.N. Paanakker	J.D.W. Veltkamp
L.A. den Hartog	H.G.I.M. Peters	R.J.A. Verberne
G.J. Heeres	O.M. Poiesz	A. van der Vinne
H.S. Heijbroek	A.H.M. Pouwels	A.J.E.M. Vollenbroek
L.J. van der Helm	J.W. Rietmulder	M. de Vries
G.A. van 't Hoff	A.P.J.G.M. Roebroek	L. Zijlmans
A.E. Huysen van Kattendijke		
